

Голас Радзімы

30 снежня 1982 г.
№ 52 (1778)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

ШЛЯХ, ПРойДЗЕНЫ
САВЕЦКІМ САЮЗАМ
ЗА 60 ГАДОЎ, —
ГЭТА ЦЭЛАЯ ЭПОХА.
ГІСТОРЫЯ,
БАДАЙ, НЕ ВЕДАЕ
ТАКОГА ІМКЛІВАГА ўЗЛЁТУ
АД СТАНУ АДСТАЛАСЦІ,
БЕДСТВАЎ І РАЗРУХІ
ДА МАГУТНАСЦІ СУЧАСНАЙ
ВЯЛІКАЙ ДЗЯРЖАВЫ
З НАЙВЫШЭЙШЫМ
УЗРОЎНЕМ КУЛЬТУРЫ
І ПАСТАЯННА РАСТУЧЫМ
ДАБРАБЫТАМ НАРОДА...
... РЭАЛЬНЫЯ
ЯКАСНЫЯ ЗМЭНЫ,
ЯКІЯ АДБЫЛІСЯ ЗА 60 ГАДОЎ
У НАЦЫЯНАЛЬНЫХ АДНОСІНАХ,
СВЕДЧАЦЬ АБ ТЫМ, ШТО
НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ПЫТАННЕ
ў ТЫМ ВЫГЛЯДЗЕ, У ЯКІМ
ЯНО БЫЛО ПАКІНУТА НАМ
ЭКСПЛУАТАТАРСКІМ ЛАДАМ
ПАСПЯХОВА ВЫРАШАНА,
ВЫРАШАНА КАНЧАТКОВА
І БЕСПАВАРОТНА.
УПЕРШЫНЮ ў ГІСТОРЫІ
МНОГНАЦЫЯНАЛЬНЫ
САСТАЎ КРАІНЫ
ПЕРАТВАРЫЎСЯ
З КРЫНІЦЫ ЯЕ СЛАБАСЦІ
ў КРЫНІЦУ СІЛЫ
І РОСКВІТУ.

Ю. У. АНДРОПАУ.
[З даклада «Шэсцьдзесят
гадоў СССР»].

ДА ПАРЛАМЕНТАЎ, УРАДАЎ, ПАЛІТЫЧНЫХ ПАРТЫЙ І НАРОДАЎ СВЕТУ

Мы, прадстаўнікі ўсіх народаў СССР, якія сабраліся ў Маскве, каб урачыста адзначыць шасцідзясятую гадавіну ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, ад імя двухсот сямідзясяці мільёнаў савецкіх людзей звяртаемся да парламентаў, урадаў, палітычных партый і народаў зямлі з гэтым пасланнем міру.

Тое, аб чым вякамі марылі лепшыя розумы чалавецтва — пераадоленне нацыянальнай варожасці і непрыязнасці, сапраўднае раўнапраўе і дружба розных нацый, — стала явай у нашай краіне дзякуючы ленинскай палітыцы Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, дзякуючы ажыццяўленню сацыялістычных прынцыпаў нацыянальнай і сацыяльнай свабоды, ліквідацыі ўсіх форм прыгнечання і эксплуатацыі.

Новыя адносіны паміж людзьмі, паміж нацыямі ў сацыялістычнай дзяржаве вызначаюць і знешнюю палітыку СССР. Наш ідэал, наша нязмемная мэта і пастаянныя клопаты — усеагульны мір, дружба і супрацоўніцтва паміж народамі.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя азнаменавала пачатак новай гістарычнай эпохі. Скінуўшы сацыяльны і нацыянальны прыгнёт, людзі працы стварылі Краіну Саветаў — дзяржаву, якая ўсталявала брацкую дружбу і раўнапраўныя адносіны народаў, забяспечыла для

ўсіх нацый сапраўдную свабоду, прагрэс і працвітанне.

Трывалы, надзейны, устойлівы мір — гэта першая і самая настойлівая патрэбнасць усіх людзей, усіх народаў, усяго чалавецтва.

Патрабаванне міру набывае асабліва важнае значэнне ў цяперашніх умовах, калі дзяржавы маюць зброю, здольную знішчыць чалавечую цывілізацыю, само жыццё на зямлі, і калі пагроза вайны, якую ўдалося прыкметна аддаліць у 70-х гадах, зноў пачала ўзмацняцца, а міжнародная напружанасць адчувальна нарастае.

Усе намаганні дзяржаў, актыўнасць урадаў, арганізаваных палітычных сіл, усіх грамадзян кожнай краіны павінны быць звернуты цяпер на тое, каб не дапусціць ядзернай катастрофы. Няма і не можа быць больш важнага пытання.

Мы, паўнамоцныя прадстаўнікі савецкага народа, урачыста заяўляем, што Савецкі Саюз, кіруючыся ленинскай палітыкай міру і міжнароднага супрацоўніцтва, зробіць усё, што ад яго залежыць, для прадухілення вайны.

Мы пацвярджаем, што ў адпаведнасці з прынятым на сябе абавязальствам Савецкі Саюз не прыменіць першым ядзернай зброі, і яшчэ раз звяртаемся да іншых ядзерных дзяржаў з заклікам узяць на сябе такое ж абавязальства.

Мы заяўляем аб гатоўнасці Савецкага Саюза замарозіць на ўзаемнай аснове са Злучанымі Штатамі Амерыкі арсеналы сваёй ядзернай зброі.

Мы выступаем за хуткае і выніковае завяршэнне савецка-амерыканскіх перагавораў аб абмежаванні і скарачэнні стратэгічных узбраенняў і аб абмежаванні ядзерных узбраенняў у Еўропе, за хутчэйшае дасягненне дагаворанасці аб скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе.

Мы прапануем неадкладна дагаварыцца аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі, з тым каб больш не маглі стварацца яе новыя віды і тыпы.

Мы выступаем за забарону і знішчэнне хімічнай зброі.

Мы заклікаем да хутчэйшага аднаўлення спыненых перагавораў па ўсіх іншых пытаннях абмежавання і скарачэння ўзбраенняў.

Мы звяртаемся да заканадаўчых

органаў і ўрадаў усіх дзяржаў свету з заклікам актыўна садзейнічаць урэгуляванню канфліктных сітуацый і ачагоў напружанасці выключна палітычнымі сродкамі.

Мы выступаем за ўмацаванне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, павышэнне яе ролі ва ўмацаванні міжнароднага міру і бяспекі.

У імя гэтых мэт Савецкі Саюз гатоў супрацоўнічаць з усімі дзяржавамі свету незалежна ад іх палітычных і сацыяльных сістэм.

Вялікая гістарычная адказнасць ляжыць цяпер на ўсіх дзяржавах свету, адказнасць за сучаснасць і будучыню.

Савецкія людзі перакананы, што дзяржавы і народы, аб'яднаўшы свае намаганні, змогуць перамагчы ваенную пагрозу, захаваць і ўмацаваць мір на зямлі, забяспечыць права чалавека на жыццё. Да такога аб'яднання намаганняў мы заклікаем парламентаў, урадаў, палітычных партый і народы зямлі.

**ВЯРХОЎНЫ САВЕТ
САЮЗА САВЕЦКІХ
САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ
РЭСПУБЛІК**

**ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА**

Зварот «Да парламентаў, урадаў, палітычных партый і народаў свету» аднагалосна прынят на сумесным урачыстым пасяджэнні Цэнтральнага Камітэта КПСС, Вярхоўнага Савета Саюза ССР і Вярхоўнага Савета РСФСР 22 снежня 1982 года.

ПАДЗЕІ · ЛЮДЗІ · ФАКТЫ

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ў МАСКВЕ

У Маскве, у Крамлёўскім Палацы з'ездаў, 21—22 снежня 1982 года адбылося сумеснае ўрачыстае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта КПСС, Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета РСФСР, прысвечанае 60-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

З дакладам «Шэсцідзясят гадоў СССР» выступіў Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Ю. У. Андропоў.

Шэсцідзясят гадоў назад народы нашай краіны, разняволеныя перамоганоснай Кастрычніцкай рэвалюцыяй добраахвотна аб'ядналіся ў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, сказаў прамоўца. Стварэнне магутнай дзяржавы праходзіла па шляху, указаным Леніным. Гэта — поўная добраахвотнасць саюзу свабодных народаў, як гарантыя максімальнай трываласці федэрацыі сацыялістычных рэспублік; поўнае раўнапраўе ўсіх нацый і народнасцей, паслядоўная лінія на ліквідацыю не толькі юрыдычнай, але і фактычнай іх няроўнасці; свабоднае развіццё кожнай рэспублікі, кожнай народнасці ў рамках іх брацкага саюзу; настойлівае выхаванне інтэрнацыяналісцкай свядомасці і няўхільны курс на збліжэнне ўсіх нацый і народнасцей нашай краіны.

Утварэнне СССР з'явілася не толькі буйным крокам у развіцці сацыялізму, але і адным з важнейшых пераломных момантаў у ходзе сусветнай гісторыі.

За шэсць дзесяцігоддзяў радыкальна змянілася становішча Савецкай дзяржавы, нязмерна ўзраслі яе аўтарытэт і ўплыў. Моцная тканіна мірнага супрацоўніцтва звязвае Савецкі Саюз з краінамі ўсіх кантынентаў. Яго голас аўтарытэтна гучыць на міжнародных форумах. Прынцыпы мірнага суіснавання — аснова знешняй палітыкі СССР — атрымалі шырокае міжнароднае прызнанне, уключаны ў дзесяткі міжнародных дакументаў, у тым ліку ў Заключны акт агульнаеўрапейскай нарады ў Хельсінкі. Прапановы СССР ляглі ў аснову найбольш буйных рашэнняў ААН па пытаннях умацавання міру і бяспекі.

Ва ўрачыстым пасяджэнні прынялі ўдзел дэлегацыі ўсіх саюзных рэспублік, а таксама 134 замежных дэлегацыі з 112 краін свету.

Дэлегацыя Беларускай ССР, якая прымала ўдзел у сумесным урачыстым пасяджэнні ЦК КПСС, Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета РСФСР, прысвечанага 60-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, усклала вянок да Маўзалея У. І. Леніна.

АНЦЫІ ГРАМАДСКАСЦІ

ЦВЁРДАЯ ВОЛЯ МОЛАДЗІ

На зямлі легендарнай крэпасці-героя Брэста закончыўся спецыяльны рэйс агітпоезда ЦК ВЛКСМ «Комсомольская правда». Тысячы кіламетраў прайшоў «чырвоны эшалон міру» ад Савецкай Гавані на Далёкім Усходзе да заходніх рубяжоў краіны. Антываенныя мітынгі, маніфестацыі савецкай моладзі адбыліся ў многіх гарадах па шляху руху саставу. Юнакі і дзяўчаты рашуча заяўлялі: «Не ядзернай вайне!», «Не дадзім імперыялізму ўзарваць свет!», «Далоў гонку ўзбраенняў!»

На плошчы цырыманіялаў мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой» сабраліся тысячы гараджан, удзельнікі агітпоезда «Комсомольская правда», прадстаўнікі міжнароднага семінара маладзёжных выданняў краін Заходняй Еўропы, Сусветнай федэрацыі дэмакратычнай моладзі, Міжнароднага саюзу студэнтаў. Тут адбыўся мітынг. Выступаўшыя рашуча пратэставалі супраць эскалацыі ваенных падрыхтаванняў НАТО, падкрэслівалі неабходнасць энергічных намаганняў у барацьбе за захаванне міру, за прадухіленне сусветнай катастрофы.

НА ЗДЫМКУ: мітынг у Брэсцкай крэпасці-герой.

НОВЫЯ ВЫДАННІ

БЕЛАРУСЬ: ПОСПЕХІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Выйшла ў свет кніга кандыдата ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першага сакратара ЦК Кампартыі Беларусі Ц. Кісялёва «Савецкая Беларусь».

У ёй расказваецца аб гераічным шляху,

пройдзеным нашай рэспублікай у брацкай сям'і народаў СССР за гады Савецкай улады, аб перспектывах сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі. На фактычным матэрыяле раскрыты велізарныя дасягненні, якіх дабіўся пад кіраўніцтвам КПСС беларускі народ у развіцці эканомікі, навукі, культуры, ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

ТРАНСПАРТ

МІНСК—БАРАНАВІЧЫ

Першай у нашай рэспубліцы пайшла электрычка Мінск—Аляхновічы. І было гэта ўсяго якіх-небудзь дваццаць гадоў назад. Потым электрычны мост звязаў нашу сталіцу з Маладзечна і Асіповічамі. Значнай падзеяй стала электрыфікацыя чыгуначнай магістралі ад Оршы да Брэста. Спярша электрычкі пайшлі з Мінска на Смалявічы, Жодзіна, Барысаў, потым на Стоўбцы. Летась быў электрыфікаваны ўчастак пуці паміж Оршай і Барысавам. І вось у чыгуначнікаў новая падзея: на чарзе пуск электрыфікаванага ўчастка чыгуначкі Стоўбцы—Баранавічы.

З уводам у эксплуатацыю новага адрэзка пуці даўжыня электрыфікаваных чыгунак у рэспубліцы дасягнула 613 кіламетраў. Гэта не толькі стварыла дадатковыя зручнасці для пасажыраў, але і прынесла немалы эканамічны выйгрыш. Толькі электрыфікацыя ўчастка Мінск—Баранавічы дапаможа вызваліць 38 цеплавозаў і 6 дызельных паяздоў. Апыры кантактнай сеткі кроўчаць далей. У наступным годзе будзе электрыфікаваны і апошні 200-кіламетровы перагон Баранавічы—Брэст.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

ПРЫБОР ЕДЗЕ НА ВЫСТАЎКУ

Дзяржкамтэтам па справах вынаходстваў СССР адобраны ў якасці экспаната на міжнародную выстаўку тэхнічных навінак «Інвекс-82», якая адбудзецца ў Празе, магнітны дэфектаскоп ІЗС-10Н вытворчасці Бабруйскага завода вагавымяральных прыбораў.

Высокакласны дэфектаскоп выкарыстоўваецца для кантролю таўшчыні ахоўнага слою бетону і размяшчэння арматурных шпіль у жалезабетонных канструкцыях на прадпрыемствах будаўнічай індустрыі і будаўнічых матэрыялаў. Ён выпускаецца з дзяржаўным Знакам якасці.

Сёлета калектыву завода выпушчаны 500 такіх унікальных прыбораў, а да канца бягучай пяцігодкі іх вытворчасць будзе дэдавана да 2 000 штук у год.

◆ МІКАЛАЙ КЛЫШКО — ГЕРОЙ ГОДА-82 ◆ СЕЛЯНІН: ЗВЫЧАЙНЫ ПРАЦАЎНІК
ЦІ ТВОРЦА ◆ БУЛЬБАВОД І КАСМАНАЎТ

ДЗЯКУЙ ТАБЕ, ЗЯМЛЯК

Гэты надзвычай цікавы чалавек — вядомы на ўсю краіну бульбавод — жыве ў вёсцы Опаль, што на поўначы Іванаўскага раёна.

Варта было спыніцца нашай машыне, на якой мы прыехалі з карэспандэнтам раённага радыёвяшчання, супраць хаты Мікалая Клышко, як з суседняга падворка пачуўся голас:

— Зноў пісаць будуць пра Міколу. А мы пачытаем.

— Не, гэты раз, мабыць, слухаць будзем па радыё. Вунь магнітафон нясуць.

Гаспадар сустрэў нас ветліва, але з хітраватай усмешкай, якую адразу растлумачыў:

— Ведаеце, стаміўся сустракаць гасцей: апошнімі днямі многа іх наведвалася. Але ж заходзьце ў хату, — і ён гасціна адчыніў перад намі дзверы.

Пасля таго, як у друку, па радыё і тэлебачанню было паведамлена, што Мікалаю Клышко прысвоена ганаровае званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР за 1982 год, віншаваць героя завіталі і аднавяскоўцы, і сябры з суседніх гаспадарак, і прадстаўнікі з раёна, і з вобласці. Наведваліся і журналісты. Але ж Мікалай Іванавіч больш звыклы да працы, чым да доўгіх размоў. — Ды што паробіш, трэба прывыкаць і да гэтага, — зноў усміхаецца гаспадар. — Вось і сустракаю гасцей.

Вядома, перш за ўсё мяне цікавіць, як гэта Мікалай Іванавіч здолеў дамагчыся такога выніку — выбраць з 75 гектараў палеткаў больш за 2300 тон бульбы? Каб стала больш сразумелым маё здзіўленне, я прывяду невялічкі прыклад: сапернік Клышко Васіль Псышчаніца, які ў раёне па выршчванню бульбы на другім месцы, выбраў удвая менш.

— А пачалося ўсё яшчэ ў шэсцідзесят трыцім годзе, калі я ўпершыню сеў на трактар, — апавядае цяперашні лаўрэат, — да таго я працаваў паляводам. Пспех напаткаў мяне ўжо ў першы год, калі пачаў вырошчваць бульбу — я перамог у калгасным спаборніцтве. Гэта надало мне ўпэўненасці. Вось тады і захацелася большага. Праз год-другі я стаў ужо пераможцам у раёне, а потым у вобласці... Ведаеце, гэта не было самамэтай — першае месца, — працягвае Мікалай Іванавіч. — Мэта хутчэй у тым, каб давесці сабе, што працоўны, а значыцца і жыццёвы шлях абраны правільна, што ён гранічна адпавядае майму таленту, калі можна так сказаць.

Тут я хачу зрабіць невялікую заўвагу. Мне здаецца, што такое імкненне дамагчыся найбольш плённага выніку ў звычайнай працы ўздымае сяляніна да ўзроўню творцы. У гэтай якасці аспошні ў нечым тоесны з пісьменнікам альбо кампазітарам. Селянін, не задавальняючыся функцыямі механічнага работніка, імкнецца дастасаваць свае веды, вопыт да справы, каб зрабіць яе лепш, надаць ёй адметнасць і тым самым сцвердзіць сябе як асобу. Мяркую, гэткае жаданне вылучыцца сваімі поспехамі вартае толькі ўхвалення, бо ад яго карысць і грамадству, і асобнаму чалавеку.

— Мікалай Іванавіч, а што канкрэтна вы маеце за сваю самаададаную і надзвычай выніковую працу? Я маю на ўвазе не толькі гонар і славу, якімі вы карыстаецеся зараз ва ўсёй краіне, не толькі асалоду ад плённасці работы, але і прыбытак у грашова-рэчавым вымярэнні.

— Колькі я маю? Мусіць столькі, колькі зарабляю. Таму, хто добра працуе, грошай не бракуе. Пазалетаць мне пашчэціла быць удзельнікам ВДНГ СССР, дзе ўзнагародзілі мяне дыпламам гонару, а таксама легкавушкай «Масквіч». Ды і пасля гэтага я атрымую ваў каштоўныя падарункі на раённых, абласных, рэспубліканскіх выстаўках. Але для мяне даражэйшыя не яны, а званне лаўрэата Дзяржаўнай Прэміі СССР і ордэны — Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга, а таксама ўсведамленне, што мая праца адзначаецца і ўхваляецца людзьмі.

— А зараз, Мікалай Іванавіч, яшчэ некалькі слоў пра сябе. — Я селянін з дзядоў-прадзедоў. Тут нарадзіліся і жывуць мае бацькі, да таго, як пайсці на пенсію, яны працавалі ў нашым калгасе «Перамога».

Паляводам тут жа працуе і наша з Вольгай малодшая дачка Галя. Старэйшая — медсястрой у Мінску, скончыла медыцынскае вучылішча. Сам я, хоць можа і няёмка прызнавацца, вучуся ў 10 класе вячэрняй школы: не хапае ведаў. Апрача таго, вывучаю спецыяльную літаратуру па бульбаводству. Без гэтага наўрад ці змог бы вырасціць добры ўраджай.

Што ж, безумоўна, такое сцвярджанне слушнае. Але поспеху спрыяе найперш гаспадарлівасць, працавітасць і спрытнасць у рабоце. Зараз на двары толькі снежань, а Клышко ўжо руліцца пра будучы ўраджай.

...Неяк незаўважна сцямнела.

— Пакуль вы гутарылі, і вечар надыйшоў. Час і на вячэру, — запрасіла ветліва гаспадыня.

Але, калі на стала ўжо скварчэла шкварка ды парылася свежая бульба, калі чакала налітая чарка, на парозе Клышкавай хаты з'явілася ўсхваляваная суседка:

— Мікола, дапамажы! Гэта ж захварэў мой стары — грэба па доктара...

І Мікалай Іванавіч без усялякіх пытанняў, нібыта гэтак і трэба, хутчэй за кажушок і шапку — ды з хаты.

— Вось так увесь час з таго дня, як атрымалі легкавушку, — трохі з дакорам, але ўсё адно з гонарам паскардзілася гаспадыня. — Вядома, суседка, ці там яшчэ хто, маглі б схакаць на хуткую дапамогу, узяць калгасную машыну або звярнуцца яшчэ да каго іншага. У вёсцы ж не адна наша машына. Але да майго Міколы часцей за ўсё ідуць. Лёгка на пад'ём і таварыскі ён чалавек. Ды і адмовіць нікому не можа.

Мікалай Іванавіч з паездкі па доктара трохі забавіўся, а калі вярнуўся, адразу з парога кінуў:

— Прабачце, што без мяне давалося вячэраць. Але ці хоць падсілкаваліся?

Мы падзякавалі гаспадарам, але адыходзіць не спяшаліся. Цётка Вольга ў адсутнасць мужа намякнула нам пра нейкі цікавы выпадак з яго жыцця, абяцала, што ён пра яго раскажа.

На гэта гаспадар, нібы злучыўся, сказаў пра жонку:

— Кабета яна і ёсць кабета: нічога сцоўным не пакіне.

Але раскажаць пагадзіўся.

Быў гэта расказ пра тое, як Мікалай Клышко падчас пазалеташняга знаходжання на ВДНГ СССР у Маскве наведваў у складзе дэлегацыі Брэстчыны па запрашэнню Пятра Клімука Зорны гарадок, дзе меў асабістую гутарку з земляком.

П. Клімук так і сказаў яму: дзякуй табе, зямляк, за ўсё, а найперш, што павялічваеш гонар і славу нашай Беларусі. Віншую цябе з узнагародай і хацеў бы ў хуткім часе зноў з табою сустрэцца пры гэткай самай нагодзе.

Мяркую, калі наступным разам два слаўныя землякі — касманаўт і бульбавод — сустрануцца, Мікалаю Іванавічу будзе чым пахваліцца. Хоцацца верыць, што Мікалай Клышко дасягне яшчэ большага поспеху. Так яно, мабыць, і будзе. Бо пра гэта ўжо сёння гавораць на вёсцы.

Мікола ШЭЛЯГОВІЧ.

ВОСЬМАЕ ДЗІВА СВЕТУ

На Камчатцы пабываць — багатым стаць. Уся зямля ў мініяцоры на тым адмерку месціцца. На Курылы злётаць — восьмае дзіва свету ўбачыць.

Геаграфічная карта Сахалінскай вобласці на фарбы небагатая: блакітная, зялёная ды чырвоная. І бягуць па блакіту вады астравы з дзіўнымі назвамі — Кунашыр, Ітуруп, Уруп, Сімушыр, Ушышыр, Магуа. А блакітны палон усяму цар — Ахоцкае мора, Ціхі акіяні!

ТАТАВА ПАМЯЦЬ...

— Як жа вы сюды трапілі? — пытаюся ў земляка. — Дзе Беларусь, а дзе востраў Кунашыр?.. Гэта ж не да цешчы на блініцы скокнуць, чарку з кумам перакуліць.

Максім Яновіч глядзіць на заліў. На рэйдзе стаяць белыя, як з казкі, караблі. Сёння акіян не дужа ветлы, гулліва накатваюцца хвалі.

— Сам я са Старобіншчыны, а тут, на Курылах, — расказвае М. Яновіч, — у сорок п'ятым загінуў мой бацька. Калі надыйшоў час ісці на вайсковую службу, напрасіў у ваенкамаце паслаць мяне сюды. Уважылі просьбу.

А тут прызначылі мяне, як вясковага хлопца, пасвіць кароў, даглядаць коней. Што зробіш, свая гаспадарка, сырадойчык нікому не шкодзіць, і сала свежае трэба. Дадому пішу, маўляў, служу, нясу варту. А далей яшчэ цікавей. Напісаў камандзір ліст дадому, шчырую падзяку маім бацькам выказаў за тое, што сын служыць добра, выдатнік. Ваш Максім — лепшы даяр на Курылах. У Паўднёва-Сахалінск на нараду жывёлаводаў запрасілі!

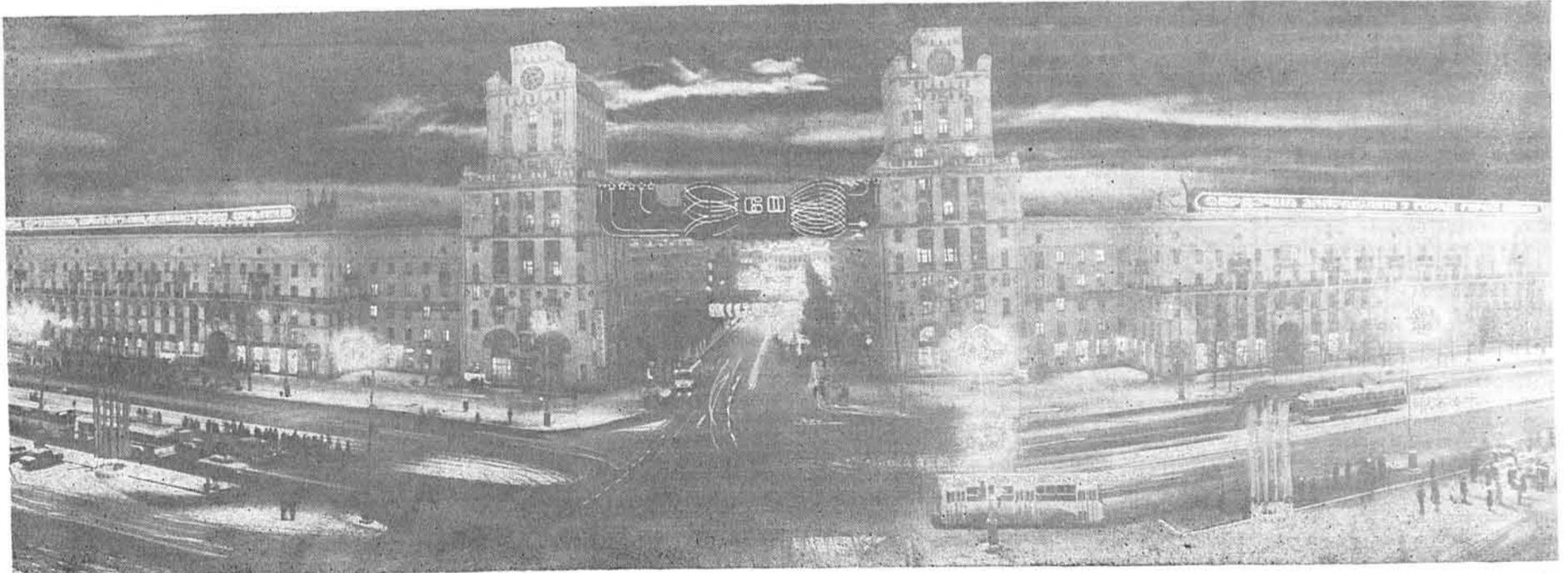
Зямляк памаўчаў, а потым працягваў:

— Пагасцяваў я неяк дома, але потым назад на Курылы вярнуўся. Тут у мяне стрэмка сардэчная... Галіна — галоўны рыбавед раёна. Пажаніліся, дзетак гадуем, хутка ў людзі выйдуць, разляцяцца ад бацькоў. Я дыспетчар. Зірніце, вунь мой дом, з аканіцамі, на гары. Шторанія прачынаюся, у акенца пазіраю: хто да нас у госцікі наважыўся? Вялікія, магутныя караблі, уладна па акіяну ходзяць. А ёсць і старэнькія, ім на пенсію пара, але не спяшаюцца, працуюць. Жыццё бяжыць. Бацька ўступае дарогу сыну, перадае сваю мудрасць, завяшчае недаробленыя справы...

Мы гутарым з Максімам у дыспетчарскай. Карта Сахалінскай вобласці, прыборы, пульт кіравання, палічкі з кніжкамі, утульна, чыста. Фуражка на цвіку, кіцель побач.

НА ЗДЫМКУ: востраў Ітуруп; унікальная з'ява прыроды — мыс Галавіна.

(Заканчэнне на 8-й стар.).

Мінск святочны.

Фота Г. УСЛАВАВА.

СССР — НАША РОДИНА

Велика, огромна наша страна — Союз Советских Социалистических Республик. Многонационален и многоязык наш советский народ. Но все мы великолепно понимаем друг друга, разговаривая на прекрасном, богатом и могучем русском языке. Всех нас объединяет интернациональное чувство братства, причастности к единой и дружной семье. Каждый из нас, белорусы, русский, украинец или чуваш, таджик или литовец, родиной считает не только свою республику, но и всю Страну Советов.

Нам, советским, присуще высокое чувство общенациональной гордости. И прежде всего мы горды тем, что все народы нашей Отчизны, помогая друг другу, вместе отстаивая и защищая Советскую власть, за 60 лет нашего социалистического содружества достигли небывалых высот экономического и социального развития, духовного расцвета, что в нашей стране в одинаковых условиях и многомиллионная нация, и маленькая на-

КАКОВА ЖЕ ОНА, РОССИЯ?

Одни советские республики называют у нас солнечными. Другие цветущими. По праву называют. В порядке символического обобщения. А какова Россия? — я имею в виду Российскую Федерацию.

Попытка ответить на этот вопрос однозначно успеха не сулит. Из русской земли рождаются и чистые, прохладные лесные родники, воду которых называют живой, и горячие гейзеры, в которых можно сварить мясо и картошку. Она, Россия, и лесная, и степная, и горная, и тундры изрядно прихватила, и вечных льдов. В берега ее бьют океаны и моря. И еще на ней извергают лаву и дымят в небеса около шестидесяти вулканов.

Поэты иногда уподобляли облик России березке — зеленой, светлой, с раздумчиво свисающими ветвями. Это красиво, будит добрые эмоции. Но никак не объясняет ни вольнолюбивое бунтарство крестьянских вождей Разина и Пугачева, ни полководческие таланты Суворова и Кутузова, ни столь единое по духу свободолюбия и народности творчество русских титанов — Пушкина, Лермонтова, Некрасова, Толстого, Горького, Маяковского, Есенина; ни великого ученого-химика Менделеева, чья таблица и ныне висит в кабинетах всех ученых мира, ни Циолковского, создавшего в чертежах прообразы кораблей, бороздящих сегодня бездны космоса, высаживающих научную лабораторию на Луну и опускающих советский вымпел и герб на Венеру. Вероятно, учитывая все это, один мой знакомый, любитель истории, говорил примерно так:

«Березка — это в смысле девичьей красоты. Ну мечтательной раздумчивости. А на самом деле Россия — это, знаете ли, океанище! И дна в истории не достать, при каждом промере новое находится». Применительно к внешне обобщенному облику России можно согласиться на березку и океан в совокупности. Для полного же выражения и олицетворения русского национального харак-

тера, по-моему, можно назвать только одно имя — имя Владимира Ильича Ленина.

А что такое крепко вросший в землю и в почву русской истории, вечно устремленный своими башнями в небо Кремль — что он такое сегодня? Прекрасный памятник? Несомненно. Но более всего центр политической и государственной жизни страны, куда представители всех советских народов входят с достоинством равноправных хозяев. И мы, русские, полностью принимаем и приветствуем такое совпадение, понимая глубокий смысл слитности наших многонациональных судеб.

До наших дней на Западе нередко в государственном смысле Советский Союз подменяется именем только одной России: «Россия считает...», «Россия сделала заявление...». Частенько такая терминология носит характер провокаций, попыток поставить под сомнение дружбу и братство советских народов. Между тем мы, русские, как раз считаем выражением нашего исторического и народного духа то, что Россия, будучи естественным центром тяготения, но не отягощения, принимая на себя главные удары, сыграла решающую роль в объединении для общей жизни и судьбы всех пятнадцати советских союзных республик и множества народов, не требуя для себя никаких особых привилегий.

К тому же Российская республика состоит не из одних русских — мы живем в одной семье с татарами и башкирами, дагестанцами, бурятами и тувинцами, кабардинцами, коми, марийцами, мордвинами, карелами, осетинами, удмуртами, чувашами, якутами и другими народностями. Не говоря уже о том, что на территории РСФСР, чувствуя себя дома, проживает огромное количество людей других национальностей — кому где понравилось, тот там и устроился. И все мы равноправно с другими считаем нашим общим домом Советский Союз, и паспорт у нас со всеми одина-

ков — советский, и со всеми общее гражданство — советское.

А что Россия была горнилом революционной мысли, которая привела в движение всю страну, что Россия, по общему признанию, вынесла на своих плечах главную тяжесть второй мировой войны, что русский язык служит для общения сердец и душ, для взаимодействия литератур, искусств, культур — все это для нас, русских, может быть причиной удовлетворения, но никак не чванства. Погордиться можно, такую гордость и Ленин считал правомерной, а от дурной гордыни нас оберегает мудрость более чем тысячелетнего нашего бытия.

И все же Россия для русского — это Россия, и ничем иным на свете она для нас заменить не может. Мы не кричим ежедневно о любви к ней, потому что и называем ее мамушкой, а любовь к матери для своего выражения в громких словах не нуждается. Но, оказавшись за пределами отчей земли, Шаляпин умер от ностальгии — тоски по Родине.

И вероятно, дело тут не только в том, что не хватало березки-березки растут, между прочим, и в других краях, — а в том, что века русской жизни, полные труда, мучительной борьбы, отваги, великих подвигов и дерзновенных поисков, создали особую духовную сферу-философскую, идейную, нравственную, этическую, эстетическую, — которая для русского человека не может быть заменена другой.

Нет, мы не жаждем самозаточения в собственном тереме, не закрываем ни окон, прорубленных когда-то Петром Первым в Европу, ни дверей, раскрытых позже в разные страны света. Мы можем обмениваться с капиталистическим Западом полезным опытом, новыми познаниями, сотрудничать в международной политике, технике, в культуре, — короче, вносить в общечеловеческую копилку свой щедрый вклад и брать из нее то, что нам положено и что для нас подходит. Но в то же время для нас оторваться от своей духовной сферы и побежать, заглядевшись иногда на мнимые красоты, на Запад, на чужое, и облачиться в чужое — значит стать на путь самоопустошения.

А как же с символическим обликом России?

Тут, пожалуй, мы пока что и меж собой не сговоримся. Потому, что в нашем общем отечестве есть у каждого свой отчий край, где любой из нас в детстве бегал босиком, словно бы на всю жизнь вбирая в себя память об этой земле и гордость за нее.

Необозримо велика и неоглядно богата Россия. И все это богатство, материальное и духовное, никто из нас не помышляет обнести тыном или запереть в окованный железом сундук, а вносится оно в общесоветскую, общесоюзную сокровищницу. Таково повеление исторической судьбы, таков закон ленинской социалистической революции.

Николай ГРИБАЧЕВ,
писатель.

ЮБИЛЕЙНЫЙ СЕЗОН КОРЕЙСКОГО ТЕАТРА

Государственному корейскому театру, который работает в столице Казахстана Алма-Ате, в этом году исполняется пятьдесят лет.

Корреспондент АПН взял интервью у Хан НЕНА, одного из ведущих актеров театра.

— Расскажите, пожалуйста, о структуре и творческих задачах вашего театра.

— В Советском Союзе проживает около 400 тысяч корейцев — главным образом в нашей республике, Киргизии, Узбекистане, на Дальнем Востоке. Отсюда и специфика: мы — гастрольный коллектив. В Алма-Ате, где у нас великолепный стационар со зрительным залом на 800 мест, проводим примерно полгода, остальное время, как правило, на гастролях, показываем свои спектакли в театральных залах, домах культуры, клубах других республик страны.

Что же касается творческих задач, то одна из главных — поддерживать, беречь и по возможности развивать традиции национальной культуры, национального языка (спектакли у нас идут, разумеется, на корейском языке). Помимо драматической труппы в составе нашего театра работает ансамбль «Ариран» — музыканты, певцы, танцовщики. Причем «Ариран» выступает как с самостоятельными концертами, так и участвует в спектаклях. Ведь сама жанровая природа корейского театра — музыкально-драматическая — предполагает широкое использование языка пластики и танца.

— Как пополняется труппа?

— Наши артисты — это в основном выпускники Ташкентского и Алма-Атинского театральных вузов. Кроме того, при театре работает своя национальная студия, состоялся уже третий набор в нее. Студенты и студийцы уже с первого курса принимают участие в спектаклях, заняты в массовых сценах.

— Как строятся репертуар?

— В первую очередь мы ориентируемся на произведения корейской национальной литературы и драматургии. Большое место в репертуаре занимают спектакли, поставленные по мотивам корейского эпоса. Есть и свои постоянные авторы, пишущие специально для нас современные корейские пьесы. Это прежде всего старейшины советской корейской драматургии Хан Дин и Ен Сен Нен. Кстати, сейчас мы как раз работаем одновременно над двумя произведениями Ен Сен Нена — «Сказание о девушке Сим Чен» и «Колокола из ада».

И, конечно, как каждый сценический коллектив нашей страны, мы не мыслим себя без мировой классики и современной драматургии. В репертуаре — «Ромео и Джульетта» Шекспира, «Кремлевские куранты» Николая Погодина — одно из лучших произведений театральной Ленинианы, «Кобланды» — пьеса выдающегося казахского писателя Мухтара Ауэзова и пьеса молодого башкирского драматурга Азата Абдуллина «Тринадцатый председатель». В планах — инсценировка рассказов Джека Лондона, который, как известно, бывал в Корее.

Интервью взяла Наталья ПАШКИНА.

Около ста наций входят в состав СССР и каждая из них имеет своих государственных деятелей, ученых, писателей, артистов. НА СНИМКЕ: депутат Адыгейского областного Совета народных депутатов лауреат Государственной премии СССР писатель Т. КЕРАШЕВ.

СССР — НАША РОДИНА

НОВЫЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС ЛИТВЫ

В Литовской ССР создается крупный энергетический комплекс — Игналинская АЭС — Кайшядорская ГАЭС.

За двое суток народное хозяйство Литвы потребляет столько электроэнергии, сколько ее производилось за весь 1940 год, когда республика вступила в состав СССР. С помощью других советских республик в Литве создана мощная энергетическая база.

В прошлой пятилетке (1976—1980 годы) у нас имелся даже некоторый излишек электроэнергии, который через объединенную энергосистему северо-запада СССР передавался соседям. Сейчас же в связи с дальнейшим развитием промышленности, ростом потребления электроэнергии сельским хозяйством и коммунально-бытовым сектором ощущается ее дефицит. Поэтому принято решение увеличить производство электроэнергии в республике,

хотя Литва не располагает основными видами топлива — каменным углем, нефтью, газом. Невелики и гидроэнергетические ресурсы местных рек. Энергетическое хозяйство республики в основном опирается на сырьевую базу других районов страны. Причем потребности в привозном топливе возрастают. Только для Литовской ГРЭС (1,8 миллиона киловатт) ежегодно требуется более двух миллионов тонн мазута, который поставляется из Поволжья. Все это обусловило решение создать в Литве атомную энергетику.

В республике ведется строительство Игналинской АЭС с реакторами в 1,5 миллионов киловатт. Столь мощные реакторы в Советском Союзе ранее не сооружались. Первая очередь станции начнет действовать в текущей пятилетке (1981—1985 годы), в перспективе ее мощность достигнет 6

миллионов киловатт.

С пуском АЭС будут решены энергетические проблемы северо-запада СССР. Но атомная станция, как и тепловые, не приспособлена к быстрому изменению режима работы. А суточная нагрузка неравномерна: в часы пик электроэнергии требуется почти в два раза больше, чем ночью. В качестве маневренных мощностей в энергосистемах используются ГЭС, агрегаты которых можно запустить и остановить за считанные секунды.

В Литве нет возможности строить крупные ГЭС. Поэтому на высоком берегу водохранилища Каунасской ГЭС решено возвести Кайшядорскую гидроаккумулирующую электростанцию (ГАЭС). Принцип действия ГАЭС несложен — это система из двух сообщающихся бассейнов. Ночью, когда энергия в избытке, турбины этой станции, работая как на-

сосы, будут поднимать воду на стометровую высоту в верхний бассейн. В часы пик эта вода, падая вниз на лопасти турбин, вернет примерно 75 процентов энергии, затраченной на ее подъем. Мощность Кайшядорской ГАЭС составит 1,6 миллиона киловатт.

Новый энергетический комплекс Литвы — Игналинская АЭС — Кайшядорская ГАЭС, а также новые мощности ТЭЦ позволят увеличить производство электроэнергии в республике к концу текущей пятилетки в два раза. С пуском этих станций электроэнергией будет обеспечена не только Литва, они станут важными энергоисточниками для всей объединенной энергосистемы северо-запада СССР.

Юстинас НЕКРАШАС,
начальник Главного производственного управления энергетики и электрификации Литовской ССР.

Грузия славится цитрусовыми культурами.
НА СНИМКЕ: сбор мандаринов в колхозе села Ахалшени Хелвачаурского района Аджарской АССР.

«ТЕПЛЫЙ ГОРОД»

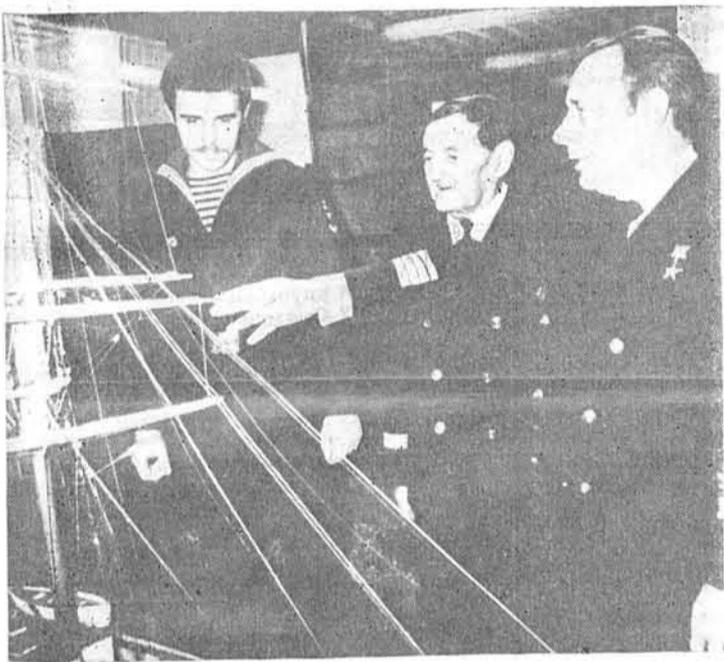
Чтобы относительно полно познакомиться с историей и сегодняшним днем Грузии, достаточно совершить прогулку по ее столице Тбилиси. Гид или просто житель города обязательно расскажет гостю такую легенду. Более полутора тысяч лет назад грузинский царь Вахтанг Горсалал охотился здесь на фазанов. Выстрелив из лука по одному из них, он увидел, что птица упала в небольшое озеро. Когда ее вытащили, оказалось, что она уже сварилась и готова в пищу — озеро было горячим из-за бьющих со дна серных источников. По приказу царя на этом месте была заложена крепость, которую он назвал «Тбилиси», что означает «теплый город».

В первую очередь тбилисец пригласит гостя на Мтацминду — гору, куда ведет фуникулер и с которой видна вся панорама города. Чуть ниже вершины находится Пантеон, где похоронены лучшие сыны грузинской земли — Илья Чавчавадзе, известный писатель, один из руководителей национально-освободительного движения; Акакий Церетели, его сподвижник и выдающийся поэт. Здесь же находится и могила русского писателя Александра Грибоедова, автора классической комедии «Горе от ума», убитого в 1828 году в Персии, где он был послом России.

Первое, что видится с Мтацминды, — стоящая на холме в центре Тбилиси огромная скульптура женщины. В левой поднятой руке она держит чашу, в правой — опущенный меч. Это символ Грузии, чашей вина встречающей гостей, а мечом — врага. Это и символ исторической судьбы самого Тбилиси: 40 раз он подвергался в древние и средние века набегам завоевателей, полному разрушению, и столько же раз вставал из руин.

Слева от Мтацминды, если стоять лицом к центру города, — новые районы и среди них Ваке-Сабуртало. Здесь расположены пять из одиннадцати тбилисских институтов, университет, много школ и техникумов. Грузия — страна древнейшей культуры: ее алфавит был создан еще в III веке до н. э. И тем не менее до установления Советской власти грамотой в Грузии владели лишь 67 тысяч человек. А сегодня по числу студентов высших учебных заведений (169 на 10 тысяч человек) Грузия опережает многие развитые страны Запада.

Центральная улица Тбилиси — проспект Шота Руставели — названа так в честь великого грузинского поэта XII века, автора поэмы «Витязь в тигровой шкуре», вошедшей в сокровищницу мировой литературы.

Эта династия известна по всей Латвии. В центре фотографии — заслуженный рыбак Латвийской ССР Мартынь Лидак. В молодости он мечтал о дальних плаваниях, но в старой Латвии у него не было такой возможности. Вся жизнь он проработал у побережья, не уходя в дальние переходы.

Справа — сын Мартыня Харий Лидак. Его судьба сложилась по-иному. Уже в годы Советской власти он окончил Рижское мореходное училище и более 20 лет был капитаном дальнего плавания. Ему присвоено звание Героя Социалистического Труда. Сейчас он капитан Рижского рыболовного порта. У Хария два сына. Старший, Эйнар, [слева] — решил продолжить традицию семьи и стать моряком. Он успешно занимается в Ленинградском высшем мореходном училище, где готовят инженеров для торгового флота.

НА СНИМКЕ: семья Лидак посетила морской музей в поселке Айнажи, где в прошлом веке учились первые латышские моряки.

ИЗ ВЕКА КАМЕННОГО — В ВЕК АТОМНЫЙ

Открытая русскими землепроходцами более трех веков назад эта северная земля продолжала оставаться «краем белого безмолвия», где человек полностью зависел от слепых сил природы. Недоедание и болезни уносили целые племена. Так было, например, с юкагирами, которых к моменту установления Советской власти на Чукотке насчитывалось менее четырехсот человек. А ведь их было столько, что, как повествуется в сказаниях, от дыма их костров темнели крылья пролетающих птицих стай.

Царское правительство не делало практически ничего, чтобы изменить трагическую судьбу народов Севера: в 1913 году на огромной территории Чукотки и Камчатки, каждая из которых значительно больше самой крупной европейской страны, был всего один врач. Аборигены продолжали пользоваться каменными топорами, нитками из звериных жил; их жилища освещались свечками.

Круто изменила судьбу народностей Чукотки социалистическая революция. Советское государство взяло последовательный курс на динамичное развитие всех наций и народностей, больших и малых. В стойбища чукчей, эскимосов, эвенов, чуванцев, юкагиров, коряков ехали врачи, учителя; открывались клубы, магазины, создавались мастерские. Техническое оснащение получали традиционные отрасли хозяйства местного населения — оленеводство и морской зверобойный промысел.

Однако это не было насильственным навязыванием цивилизации: аборигены получили юридическую возможность самим решать свою судьбу. В 1930 году был создан Чукотский автономный округ. Всей полнотой власти на его территории обладает окружной Совет народных депутатов.

Во время работы первого окружного съезда Советов полвека назад был объявлен поход за ликвидацию неграмотности. Впервые в истории у малых народов Севера появились свои алфавиты, и их дети получили возможность обучаться в школе на родном языке. Сейчас на Чукотке, как и повсюду в СССР, завершён переход к всеобщему среднему образованию. В различных отраслях народного хозяйства работают около шестисот специалистов с высшим образованием из числа коренных жителей, которые до 1917 года не знали даже письменности. Дети аборигенов Чукотки учатся в 24 вузах страны. Причем им предоставляются льготные условия для поступления, они находятся на полном государственном обеспечении.

В экономике округа ведущее место занимает горная, главным образом золотодобывающая промышленность. В поселке Билибино работает самая северная в мире атомная электростанция. Уже к концу 30-х годов из местного населения сформировалась новая социальная группа — рабочий класс. Тем не менее преобладающим занятием населения остается оленеводство.

Население округа, в том числе коренных национальностей, постоянно увеличивается. Сейчас оно достигло 143 тысяч, из которых 15 тысяч — народности Севера. Всего же здесь живут люди 87 национальностей.

Развитие экономики дало толчок поступательному движению культуры северных народностей. На современной основе возродились древние национальные фольклорные традиции и ремесла. Маршруты выступлений чукотско-эскимосского ансамбля «Эргырон» проходят не только по территории округа, но и по многим советским республикам и зарубежным странам. В округе создана сеть школ искусств, где дети оленеводов и охотников могут развивать свои таланты.

На чукотском языке выходит газета «Советкэн Чукоткэн», ведутся передачи местного радио и телевидения. А через системы космической связи жители округа могут смотреть цветные передачи московского телецентра.

Надежда ОТКЕ,
председатель исполкома Чукотского окружного Совета народных депутатов, кандидат исторических наук.

КОРОБОЧКА, У КОТОРОЙ 1200 СТОРОН

Можно ли представить такую «коробочку»? Довольно трудно. Но природа щедра на выдумки — и вот вам коробочка знаменитого таджикского тонковолокнистого хлопка. Из него можно изготовить 1200 видов различной продукции — от ткани и растительного масла, от органических кислот и витаминов до стимуляторов роста самого хлопчатника.

В первые годы Советской власти Таджикистан был аграрным краем, затем аграрно-индустриальным, теперь стал индустриально-аграрным. Но хлопок был и остается здесь главным богатством. Особенно тонковолокнистый. В Таджикистане для его выращивания есть все условия: солнце, богатая илистая почва долин, вода, которая щедро льется с ледниковых гор, могучая техника и заботливые руки таджикских крестьян.

Собственно, сначала «всех условий» не было, особенно воды и машин. До установления Советской власти на этой территории собирали всего по 30 тысяч тонн хлопка в год. Но пришла большая вода — и сборы увеличились в 33 раза, достигнув миллиона тонн. Сначала, еще в 30-х годах, всего за три с половиной года была орошена долина Вахша. Затем появились другие оросительные системы, которые поднимают воду из рек на 300 и более метров. И теперь уже орошается около 600 тысяч гектаров, а ведь вся посевная площадь республики — 800 тысяч гектаров. Государственный герб Таджикистана украшают ветка хлопка и колосья пшеницы. Теперь сюда можно было бы символически влести и ветку яблони, и гроздь винограда, и цветы бахчевых.

ВЕЛІЧНА І САРДЭЧНА ГУЧЫЦЬ СЁННЯ БЕЛАРУСКАЕ
МАСТАЦКАЕ СЛОВА У СУЗОР'І БРАТНІХ ЛІТАРАТУР

СУВЯЗІ, ЗАМАЦАВАНЫЯ АДЗІНСТВАМ ЛЁСАЎ

Ля вытокаў дружбы ўсіх нацыянальных літаратур стаяў вялікі пралетарскі пісьменнік Максім Горкі, які на пачатку стагоддзя сваім прарочым позіркам высока ацаніў творчасць нашых песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Купалаўскі верш «А хто там ідзе?» ён назваў «красамоўнай песняй», «суровым гімнам беларускаму» і пераклаў яго на рускую мову.

На працягу ўсяго свайго жыцця Максім Горкі ўважліва сачыў за развіццём маладой беларускай літаратуры, даваў шчырыя парады пісьменнікам. Гэтую эстафету сяброўства падхапілі маладзейшыя літаратары.

У нашай рэспубліцы захавалася памяць аб Аляксандры Фадзееве як аб сапраўдным сябры беларускай літаратуры. Дарэчы, яго маці была з Віцебшчыны і мела прозвішча Булыга. Мы назаўсёды ўдзячны Аляксандру Пракоф'еву, Аляксандру Твардоўскаму, Мікалаю Браўну за тое, што яны зрабілі для развіцця і прапаганды літаратуры нашай рэспублікі. Менавіта з дружбы з рускімі пісьменнікамі пачалася тая еднасць, якая моцна звязала беларусаў з літоўцамі і армянамі, грузінамі і ўзбекамі, латышамі і эстонцамі ў адзінай сям'і.

Яскравым прыкладам плёну гэтай дружбы стала «Блакадная кніга» Алясея Адамовіча і Данііла Граніна. Беларус і рускі стварылі сапраўдны, велічны помнік ленаградцам. Ідэя твора належыць А. Адамовічу. У асобе Д. Граніна ён знайшоў аднадумца.

У Камарове пад Ленінградам мы сустрэліся з Даніілам Аляксандравічам. Ён быў у кабінце, друкаваў на машыцы. Для размовы выйшлі на двор пад стромкія хвоі. Стаяў жнівень. Было надзіва цёпла, пахла кветкамі.

Гранін, не надта задаволены тым, што яго адарвалі ад працы, хадзіў туды-сюды і думаў. Пасля загаварыў, і суровы выраз на твары пам'якчэў.

— Як пачалася работа над «Блакаднай кнігай»? Мы з Адамовічам хадзілі з магнітафонам і запісвалі ўспаміны людзей, якія перажылі блакаду. Цяжка было іх слухаць. У час вайны я быў на Ленінградскім фронце, і сам не бачыў як мужна трымаліся жыхары Ленінграда. Тое, што ў Адамовіча быў ужо вопыт работы — маю на ўвазе кнігу А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка «Я з вогненнай вёскі...», — памагло нам.

З беларускай літаратурай я даўно знаёмы. Сябрую з Васілём Быкавым. Мяне цікавіць усё, што робяць Янка Брыль і Аляксей Карпюк.

Па ўсёй краіне ў беларусаў ёсць добрыя сябры. Сярод іх Якуб Хельмскі, Арсен Астроўскі, Уладзімір Салаўхін, Рыма Казакова... Некалькі раней мне давалася пабываць у гасцях у Рымы Фёдаруны ў Маскве. Яна ўзрадавалася нашаму прыездзе.

— Мае дзіцячыя гады прайшлі на Віцебшчыне. На ўсё жыццё засталіся ў памяці беларускія лясы і азёры, уся цудоўная беларуская зямля.

Заўсёды прыцягвала мяне творчасць старэйшага майго сябра Міколы Аўрамчыка, паэтаў майго пакалення Рыгора Барадуліна, Веры Вярбы, Анатоля Грачанікава, Генадзя Бураўкіна, Анатоля Варцінскага... Вершы некаторых я пераклала на рускую мову. Зараз рыхтую кніжку маладой таленавітай паэтэсы Яўгеніі Янішчыц.

Дружба з беларускімі пісьменнікамі для мяне вялікі гонар, і я яе шаную, як магу, прапагандую іх творы для ўсесаюзнага чытача.

Аўтарытэт літаратуры рэспублікі асабліва вырас за апошнія дзесяцігоддзі. У Беларусі вызначыліся вельмі цікавыя таленавітыя пісьменнікі. В. Быкаў — адзін з іх. Ягонны творы ўзнамяоцца да лепшых літаратурных узораў. Аповесць «Знак бяды», якая сёлета была надрукавана ў часопісе «Польмя» — сведчанне таму.

— Васіль Быкаў, як Расул Гамзатаў, Чынгіз Айтматаў, Юрый Бондараў, — гонар усёй нашай многанацыянальнай літаратуры, — так гаварыў

сакратар Праўлення Саюза пісьменнікаў СССР галоўны рэдактар часопіса «Дружба народов» Сяргей Баруздын. — Помню, як Канстанцін Сіманаў, ужо вельмі хворы, на адной з сустрэч сказаў мне, што ён многаму вучыўся ў Быкава. Толькі дзякуючы аповесцям Васіля Уладзіміравіча, Канстанцін Міхайлавіч змог закончыць раман «Жывыя і мёртвыя». Мне радасна, працягваю далей Сяргей Аляксеевіч, што беларуская літаратура ўвесь час расце, набывае большую вышыню. Часопіс «Дружба народов» пазнаёміў усесаюзнага чытача з раманамі і аповесцямі, вершамі многіх беларускіх пісьменнікаў. Аналіз рэдакцыйнай пошты сведчыць, што творы беларусаў карыстаюцца надзвычайнай папулярнасцю ў нашай краіне. У любой рэспубліцы ведаюць і любяць творы І. Мележа, М. Танка, В. Быкава, І. Шамякіна, Я. Брыля, А. Адамовіча, А. Вялюгіна, Р. Барадуліна, І. Пташнікава, Н. Гілевіча, П. Макаля...

У сваю чаргу ў Беларусі папулярны творы пісьменнікаў Масквы і Ленінграда, Кіргізіі і Эстоніі, Латвіі і Арменіі, іншых рэспублік Савецкага Саюза. З захваленнем у нас чытаюць кнігі Юрыя Бондарова, Чынгіза Айтматава, Уладзіміра Салаўхіна, Валянціна Распуціна. Помняць Сяргея Смірнова, «нястомнага вясцальніка народнага гераізму», і захоўваюць глыбокую ўдзячнасць да яго. Дарэчы, для шмат якіх пісьменнікаў рэспубліка-партызанка стала блізкай і роднай.

У Кіеве, напрыклад, можна пачуць словы любові да яе ад Міколы Заруднага і Міколы Нагібеда, Багдана Чалага і Алега Орача, у Таліне — ад Юло Тууліка і Уладзіміра Бээмана...

А ўкраінскі пісьменнік, Герой Савецкага Саюза Юрый Збанацкі можа ўспомніць, як ваенны лёс звязаў яго з Рыгорам Няхаем, які разам білі яны ворага ў Брагінскім і Хойніцкім раёнах, на Чарнігаўшчыне.

Быў паранены на Брэстчыне паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР Платон Варанько, адважны партызанскі камандзір са злучэння С. Каўпака. Выратаваў яго ад смерці сябры, сярод якіх былі нашы землякі. Адзінства лёсаў, суровыя выпрабаванні змацавалі дружбу ўкраінскага паэта з беларусамі, з беларускай літаратурай.

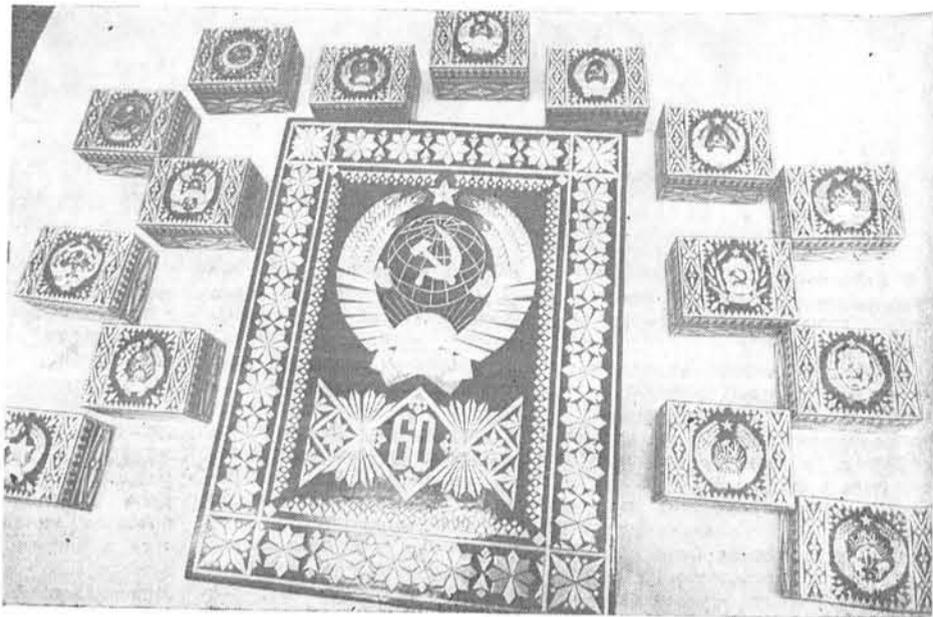
Некалі ў нас адбылася гаворка з адным з вядучых крытыкаў краіны, членам рэдакцыйнай калегіі часопіса «Літературное обозрение» Валянцінам Аскоцкім. Ён шмат пісаў пра беларускіх пісьменнікаў, у яго ёсць цікавыя даследаванні пра творчасць Янкі Брыля, Васіля Быкава, Івана Чыгрынава. Валянцін Дзмітрыевіч сказаў, што зараз назіраецца такі працэс, калі творы беларусаў робяць значны ўплыў на развіццё ўсёй савецкай літаратуры. У прыватнасці, гэта тычыцца прозы. Можна ўспомніць, як выдатны савецкі паэт, Герой Сацыялістычнай Працы Міхаіл Дудзін гаварыў:

— Я люблю Беларусь і яе літаратуру. Дружба, якая ўзнікла на фундаменце нашага братэрства, вечная і непарушная. Асабіста я быў знаёмы з Аркадзем Куляшовым. Лічу, што ягоная паэма «Сцяг брыгады» з'яўляецца ўзорам патрыятызму і майстэрства для ўсіх паэтаў.

Нам радасна ад таго, што свет чытае кнігі беларускіх пісьменнікаў, што іх слова аўтарытэтная і важкая.

— Мы ўдзячны ўсім, хто любіць беларускую літаратуру, прапагандуе яе, — казаў народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін, — за падтрымку добрым словам, крытычным артыкулам у цэнтральным друку. Гэтае сяброўства ўзбагачае, надае яшчэ большае жаданне працаваць. Дружба нашых пісьменнікаў, нашых літаратурна былых высокі ўзровень, яна будзе і далей мацнець. Рускі і ўкраінцы, літовец і латыш, эстонец і беларус... Усе мы — раўнапраўныя дзеці нашай вялікай і магутнай краіны. І яна адорвае ўсіх нас і павягай, і гонарам.

Віктар СУПРУНЧУК.

Больш за 150 новых сувеніраў паставіла да 60-годдзя ўтварэння СССР у гандлёвую сетку рэспублікі Брэсцкая фабрыка сувеніраў. Гэта наборы шкатулак з гербамі саюзных рэспублік, пано-талерак, куфраў, скрыначак і іншыя памятнаыя вырабы ў гонар нашага свята. Сувеніры карыстаюцца вялікім попытам у пакупнікоў.

Значную частку сваёй прадукцыі калектыў прадпрыемства экспартуе ў ЗША, Францыю, Галандыю, Бельгію, іншыя краіны.

НА ЗДЫМКАХ: сувеніры набор юбілейных шкатулак; адна з лепшых мастачак фабрыкі Алена БАЛАГЭНКАВА.

Фота Э. КАБЯКА.

Янка КУПАЛА

Сцяг твой роўны паміж роўных
У Саюзе нашым.

Ты будуеш сабе шчасце
Пад сцягам чырвоным,
Як рэспублікі ўсе нашы,
З поспехам цудоўным.

Хто ж памкнецца табе здрадзіць,
Зноў капачь магілу, —
У Дняпры сваім патопіш
Варожыя сілы.

Пімен ПАНЧАНКА.

УКРАЇНА

Україна, цвече любви,
Сонцам гадаваны,
У мінулым край няволі,
Курганю, кайданаў.

Панавалі, катавалі
Гетманы, цырыцы,
І паны тваёй крывёю
Не жалелі ўпійца.

Знесла ты вайны сусветнай
Вялікае гора,
Кроў цыкла тваіх людзінаў,
Як Дняпро у мора.

Україна, цвече любви
Чараўнічай сілы,
Рэвалюцыя з Усходу
Цябе абудзіла.

Абудзіла, а на шляху
Паўстаў вораг дзікі —
Скарападскія, пятыяры
Ды Махно, Дзянікін.

Запалаў твой стэп шырокі,
Паўставала гора, —
Пацякла кроў старай сцэжкай,
Як Дняпро у мора.

Україна, Украіна!
Глянь ты, зірніся:
Як цярпела, паўставала,
Як імкнешся ў высі.

Шлях твой ясны, як пшаніцы
Залацісты колас,
А людзей тваіх працоўных
Звонкі, смелы голас.

Па Дняпру тваім свабодным
У самае мора
Пльывуць горда пароходы,
Не знаючы гора.

Україна! Табе вораг
Ніякі не страшан, —

СНЕЖАНЬ

Ад Дзвіны да Прыпяці —
бела, бела,
Ад Дняпра да Нёмана —
снег і снег.
Свята сінім полазам
зранку зарыпела,
Тысячы аўтобусаў
пачалі свой бег.

Добры дзень, суседзі!
Будзем век сябрамі.
Добры дзень, суседкі!
Светлая зіма...
Нас усіх радзіма
у сям'ю сабрала,
Нават тых, адважных,
каго ўжо няма.

Брацкія імёны
злічыць не бярэся:
Кожная рэспубліка —
у сваёй красе.
А на абелісках
нашай Беларусі,
На суровых помніках
знойдзеш іх усе.

Вам паклон сардэчны,
ваіны-папалечнікі,
З кім зямлю я родную
разам бараніў.
Слаўлю службу верную,
Слаўлю дружбу вечную!
Нарадзіў Кастрычнік нас,
снежань парадніў.

ВЫСТАЎКА Ў ЖЭНЕВЕ

У жэнеўскім Палацы нацыянальнай адкрылася выстаўка, прысвечаная 60-годдзю ўтварэння СССР. Сярод яе экспанатаў — фотаэкспазіцыя аб жыцці савецкіх рэспублік, кніжная выстаўка, якая прадстаўляе творы вядомых савецкіх пісьменнікаў і паэтаў як на мовах народаў СССР, так і на замежных, філатэлістычная экспазіцыя, што расказвае пра брацкія рэспублікі, нацыянальнае мастацтва іх народаў, гарады Савецкага Саюза. Вялікую цікавасць наведвальнікаў вы-

клікаў раздзел, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. У гэтай частцы экспазіцыі шырока прадстаўлены фатаграфіі і кнігі, што расказваюць пра жыццё і творчасць класікаў беларускай літаратуры.

На адкрыцці выстаўкі пастаянны прадстаўнік Беларускай ССР пры ААН і іншых міжнародных арганізацыях У Жэневе В. Грэкаў уручыў прадстаўніку генеральнага сакратара ААН памятнаы медаль Беларускай ССР.

НАТАТКІ З ВЫСТАЎКІ

РАЗАМ ПЕСНЯ, РАЗАМ ПРАЦА

...Сцяг над будынкам пасольства ўздымаўся ў дні нацыянальных святаў, на свята Кастрычніцкай рэвалюцыі і на Першамай. У гэтыя дні людзі прыходзілі да пасольства паглядзець на сцяг. Быццам лягчай рабілася. А калі прыязджаў новы чалавек, то першае пытанне было: «Як там у нас, у Саюзе?» Гэта расказаў мой сябар. Ён некаторы час жыві і працаваў за мяжой, дзе наша краіна будавала тэхнічны аб'ект.

У нас, у Саюзе. Які вялікі сэнс у гэтых словах, што з адвольным хваляваннем вымаўляюць і беларусы, і латышы, і грузіны. Для нас, прадстаўнікоў розных нацыя-

нямала было і прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей. Яны баранілі нашу зямлю, баранілі Савецкую краіну. «Выход з блакаты» называецца работа І. Ціхановіча. Стомленыя, знясіленыя, але няскораныя салдаты лясной арміі прарываюць кальцо варожай блакаты. Многія загінулі тады. Памяці аднаго з іх, грузінскага паэта Мурзы Гелавані, які загінуў пры вызваленні Беларусі, прысвечана скульптурная кампазіцыя І. Козака. Помнікам іншым, без весткі загінуўшым, будзе наша памяць і непарушная дружба паміж народамі.

Вялікая наша краіна — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Ад Балтыкі да Ціхага

казалі тут цікавую экспазіцыю, выкарыстоўваюць даволі абмежаваную колькасць сюжэтаў і сімвалаў (асабліва гэта датычыць палітычнага плаката): герб, сцяг, стылізаванае адлюстраванне зямнога шара. Але кожны аўтар імкнецца пераасэнсаваць агульнавядомыя сімвалы па-новаму. Удалы таму прыклад — плакат М. Стомы «СССР — авангард міру»: сцяг саюзных рэспублік — крылы голуба. Або сцягі складаюць пяцікутную зорку, у цэнтры якой герб СССР — гэта плакат Л. Алімава «Саюз непарушны рэспублік свабодных».

Як маці сярод усіх дзяцей выдзяляе свайго сына, любяцца ім, ганарыцца, так і беларускія мастакі апяваюць сваю родную, непаўторна для іх прыгожую Беларусь. Вось краявід нашай зямлі на аркушы У. Басальгі «Сэрца — зямля мая». Старажытны Навагрудак, дзе кожны крок, кожны камень — гісторыя.

Значную частку экспазіцыі склалі партрэты. Распачынае юбілейную галерэю — «Партрэт А. Чарвякова» У. Мінейкі. Адкрыты твар. Погляд у будучыню. Уласнаручны подпіс гэтага чалавека стаіць пад Дагаворам і Дэкларацыяй аб стварэнні Саюза ССР. А далей партрэты нашых сучаснікаў, дзячаў беларускай культуры — Я. Брыля, В. Быкава, Н. Гілевіча, У. Караткевіча.

Сярод шматлікіх жывапісных работ звяртае на сябе ўвагу палатно маладога мастака Уладзіміра Тоўсціка — «Сям'я. Бацькоўскае слова». Па сутнасці, звычайная бытавая сцена. Сямейны партрэт: мастак з жонкай і бацькамі. Можна назваць гэты твор своеасаблівай ідыліяй. Карціна наводзіць на думку, што чалавек не так ужо і многа трэба: мірнае неба, нармальны дабрабыт, упэўненасць у заўтрашнім дні, у будучыні сваіх дзяцей. Але ў нашым супярэчлівым свеце мірнае неба каштуе так дорага... Многа яшчэ на выстаўцы цікавых работ, але скончыць свае нататкі пра юбілейную выстаўку мне хацелася б якраз работай У. Тоўсціка. Бо і назва яе — «Сям'я» — пэўным чынам адпавядае сутнасці вялікай падзеі ў жыцці нашых народаў — 60-годдзю СССР. Як у вялікай дружнай сям'і жывуць савецкія народы, разам будуць, разам вырашаюць, разам асвойваюць космас, разам змагаюцца за мір і шчасце.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: работы з выстаўкі. У. ПАСЮКЕВІЧ. «Свята братэрства»; М. МЕРАНКОЎ. «Мы наш, мы новы свет збудзем. I Усебеларускі з'езд Савецкай Беларусі».

нальнасцей, словы «Саюз» і «Радзіма» сталі сінонімамі. Дарэгімі сэрцу сінонімамі. Усё гэта прыгадалася на рэспубліканскай мастацкай выстаўцы, прысвечанай 60-годдзю ўтварэння СССР, якая адкрылася ў мінскім Палацы мастацтва. Дарэчы, яна так і называецца «СССР — наша Радзіма». Вялікую колькасць работ падрыхтавалі да юбілею краіны беларускія мастакі. Карціны нават не змагі змясціцца ўсе ў Палацы, частка іх дэманструецца ў залах Саюзу мастакоў БССР.

Уверцюраў да ўсёй экспазіцыі прагучала тут жывапіснае палатно народнага мастака СССР М. Савіцкага «18 снежня 1922 года». Гістарычная для нашага народа дата. У гэты дзень у Мінску адбыўся чацвёрты Усебеларускі з'езд Савецкай Беларусі. Дэлегаты якога ў сваіх выступленнях выказалі волю беларускага народа аб стварэнні саюзнай Савецкай дзяржавы. Узнавішы на палатне падзеі таго дня, мастак дае нам магчымасць адчуць святую і ўрачыстую атмасферу з'езда, душэўна ўздзім і хваляванне, якое адчувалі яго ўдзельнікі. То наша гісторыя. І таму пільна ўглядаешся ў твар Чарвякова, яго паплекцікаў. Якой ім бачылася тады будучыня Беларусі?

Я неадарма пачаў менавіта з гэтай работы, вельмі значнай па тэме: тады, 18 снежня 1922 года, адбыўся паварот у гістарычным лёсе Савецкай Беларусі. Яе ўваходжанне ў склад СССР дало шырокія магчымасці для развіцця матэрыяльных і духоўных сіл беларускага народа, для развіцця яго дзяржаўнасці, народнай гаспадаркі і культуры. 60 гадоў. Для гісторыі як быццам бы і невялікі тэрмін. Але дастатковы для таго, каб сказаць, што нам, беларусам, дало гэта ўваходжанне, што дала нам братня дапамога народаў іншых савецкіх рэспублік у часы цяжкіх выпрабаванняў.

Міжволі прыгадваецца Вялікая Айчынная. Тут, на выстаўцы, нямаю работ на военную тэму. І гэта неадарма. Беларускія лясныя сталі прытулкам для партызан, якія самааддана змагаліся з ворагам. Сярод беларускіх партызан

акіяна раскінуліся яе прасторы. Далёка ў Сібіры пракладаюць будаўнікі магістраль веку — БАМ. І ёсць на гэтай будоўлі беларускі пасялак. Тут жывуць хлопцы і дзяўчаты, што прыехалі з розных гарадоў і вёсак нашай рэспублікі. Агульным жыццём з усёй краінай, агульнымі клопатамі жыве Савецкая Беларусь. Яна паслала ў Сібір надзейную тэхніку, выдатнай якасці машыны. «МАЗы, Сібір» — так і назваў сваю работу графік Ю. Тышкевіч. Магутныя МАЗы сярод велічнай прыроды. Сімвалічная карціна. На якой — рэальны ўклад БССР у асаенне прыродных багаццяў суровага сібірскага краю. А вась яшчэ гравюры: «Порт Ігарка», «Ля сутокі вялікіх рэк», «Старыя караблі», «Праводка» — вынік творчых пазедак па Саюзе. Такія паездкі, прынамсі, даюць мастакам магчымасць лепей зразумець свой родны край, сваю Беларусь, бо позірк здалёк заўсёды дае нешта новае.

Нацыянальнае і інтэрнацыянальнае — вось дзве галоўныя, магістральныя тэмы, што прысутнічаюць на юбілейнай выстаўцы.

Кожны з мастакоў па-свойму разумее ўзаемадзеянне і ўзаемаўплыў двух гэтых паняццяў савецкай рэчаіснасці. Плакацісты, якія, дарэчы, па-

МЫ ЧАСТА гаворым словы, якія даўно сталі для нас будзённымі: савецкія многанацыянальны тэатр. Але якая гэта унікальная з'ява, якая глыбінная сутнасць у іх! Гісторыя чалавецтва не ведала такой садружнасці нацыянальных культур, якая існуе ў нашым сацыялістычным грамадстве. 15 саюзных рэспублік, 15 нацыянальных сцэн — гэта люстра адзінага новага свету, народжанага Вялікім Кастрычнікам.

Беларускі народ, які не меў да рэвалюцыі свайго тэатра і толькі спрабаваў яго стварыць, зараз з'яўляецца носьбітам адной з найбольш яркіх тэатральных культур краіны. У рэспубліцы пра-

гэта было ўсяго 42 гады назад. Цяпер створаны багаты фонд музычнай нацыянальнай драматургіі — оперы, балеты, апэраты Я. Цікопкі, Д. Лукаса, Р. Пукста, А. Туранкова, Ю. Семянкі, Г. Вагнера, Я. Глебава, С. Каргэса, Д. Смольскага, Р. Суруса. Усеагульнае прызнанне заваявалі п'есы беларускіх драматургаў. 119 тэатраў краіны сталі «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, 125 — «Выбачайце, калі ласка» А. Макаёнка, 67 — яго ж «Лявоніху на арбіце». Заслужанай папулярнасцю ў глядача карыстаюцца творы К. Губарэвіча, А. Маўзона, М. Матукоўскага, А. Петрашкевіча, А. Дзялендзіка. На ўсесаюзную сцэну

САДРУЖНАСЦЬ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

цуюць 2 музычныя, 8 драматычных, тэатр юнага глядача, 5 ляльчых тэатраў. Дзве вышэйшыя навучальныя ўстановы рыхтуюць кадры для нацыянальнай сцэны.

Наўрад ці так хутка беларускі тэатр стаў бы на ногі, калі б яму не працягнуў руку дапамогі ў першую чаргу брацкі рускі народ.

Выдатныя дзеячы рускай сцэны ўдзельнічалі ў стварэнні прафесійнага тэатра ў Беларусі. Маладое опернае і балетнае мастацтва «ўздымалі» Б. Мардвінаў, П. Златагораў, А. Ермалаеў. Нараджэнне Другога дзяржаўнага беларускага тэатра (академічнага тэатра імя Я. Коласа) звязана з імем таленавітага рускага рэжысёра і педагога В. Спышыяева, які ўзначаліў Беларускаю драматычную студыю ў Маскве і падрыхтаваў такіх выдатных акцёраў, як П. Малчанаў, Ц. Сяргейчык, С. Станюта, А. Ільінскі, Р. Кашэльнікава.

Сёння савецкі тэатр — адзіны арганізм, у склад якога ўваходзяць непаўторна — самабытныя нацыянальныя тэатральныя культуры, кожная з якіх адчувае на сабе ўплыў іншых і разам з тым адначасова аказвае гэты ўплыў на іх жа.

У першыя гады Савецкай улады пачалі выпрацоўвацца разнастайныя формы культурнага супрацоўніцтва паміж тэатрамі розных рэспублік. Адна з іх — абмен творамі драматургіі. Вялікія поспехі беларускіх тэатраў на пачатку іх існавання былі звязаны з пастаноўкамі не толькі нацыянальных п'ес — «Пагібель воўка» Э. Самуіленка, «Міжбур'е» Д. Курдзіна, «Гута» Р. Кобеца, але і твораў рускіх савецкіх аўтараў — «Мяцеж» Д. Фурманова, «Браняпоезд 14-69» У. Іванава, «Разлом» Б. Лаўранёва, «Першая Конная» У. Вішнеўскага. Нямаю творчых удач зведала беларускае мастацтва, калі пазней яно сутыкалася з драматургіяй іншых братніх рэспублік.

Дэкада беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе дала магчымасць гаварыць пра сталае майстэрства вядучых нашых калектываў, якія прывезлі ў сталіцу такія цікавыя нацыянальныя спектаклі, як «Паргызаны», «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, оперу «У пушчах Палесся» А. Багатырова і першы беларускі балет «Салавей» М. Крошнера.

Першая опера, першы балет. Цяжка ўявіць сабе, што

выходзіць малады мінскі драматург А. Дудараў.

Узаемадзеянне і ўзаемаўзабагачэнне культур саюзных рэспублік адбываецца не механічна. І калі некалькі дзесяцігоддзяў назад беларускі тэатр быў нявольным вучнем, то цяпер з поўным правам можна казаць і пра той уплыў, які ён аказвае сам на калектывы тэатраў іншых рэспублік. Толькі за апошнія гады беларускія артысты пабывалі на гастроліях у Маскве і Ленінградзе, Вільнюсе і Рызе, Кіеве і Данецку, Львове і Куйбышаве.

У сваю чаргу, у Мінску выступілі тэатральныя калектывы з рэспублік Прыбалтыкі, РСФСР, Украіны.

Узаемаўплыў тэатральных культур розных савецкіх рэспублік — працэс пастаянны. Гэтаму садзейнічаюць шматлікія фестывалі, конкурсы, святы мастацтваў, гастрольныя паездкі, абмен п'есамі і пастаноўчымі брыгадамі. Узнікаюць і новыя формы творчых кантактаў. Напрыклад, у тэатры імя Янікі Купалы толькі скончыліся рэпетыцыі п'есы Л. Украінкі «Каменны госць». Паставіў спектакль галоўны рэжысёр Украінскага академічнага тэатра імя І. Франка С. Данчанка. Адначасова галоўны рэжысёр нашага тэатра В. Раеўскі працуе ў Кіеве над пастаноўкай купалаўскай «Паўлінкі».

Тэатральныя сувязі сёння шырокія і разнастайныя.

Толькі ў гэтым сезоне ў Мінску прайшлі Усесаюзны конкурс вакалістаў імя Глінкі, III Усесаюзны фестываль творчай моладзі музычных тэатраў краіны, заняткі Усесаюзнай лабараторыі балетмайстраў. Праведзены сумесныя семінары рэжысёраў Беларусі, Украіны, Грузіі і РСФСР. Наш рэспубліканскі тэатр юнага глядача ўдзельнічаў у I Усесаюзным фестывалі маладзёжных спектакляў у Тбілісі. Сталі ўжо традыцыйнымі навукова-тэарэтычныя канферэнцыі дзячаў тэатра рэспублік Прыбалтыкі і Беларусі, на якіх абмяркоўваюцца найбольш важныя праблемы сучаснай сцэны.

Вялікіх поспехаў дасягнуў беларускі тэатр у братняй сям'і савецкіх народаў. Шлях яго — ад разрозненых аматарскіх труп да высокапрафесійных калектываў, якім апладзіруюць жыхары не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой.

Мікалай ЯРОМЕНКА, народны артыст БССР, старшыня Беларускага тэатральнага аб'яднання.

ЯК СТВАРАЛАСЯ ЭМБЛЕМА КРАІНЫ САВЕТАЎ

Адлюстраванне Дзяржаўнага герба і флага СССР, макет слаўтай скульптуры «Рабочы і калгасніца» з'явіліся ў краязнаўчым музеі падмаскоўнага горада Пушкіна. Тут адкрыты мемарыяльны пакой мясцовага мастака Яўгенія Камзолкіна, стварыўшага эмблему Краіны Саветаў — серп і молат.

У 1918 годзе, калі Савецкая краіна ўпершыню рыхтавалася ўрачыста адзначыць Першамай, Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных, групе мастакоў на чале з Я. Камзолкіным было даручана афармленне аднаго з раёнаў Масквы. У гэтым выбары была свая заканамернасць: Камзолкін працаваў мастаком Зама-скварэцкага народнага тэатра.

За дзень да свята цэнтр Зама-скварэчча — Серпухаўская плошча набыла асабліва прыгожы, маляўнічы выгляд. Не хапала толькі эмблемы, якая ўвасабляла б сутнасць новай дзяржавы. Жадаючы паказаць яднанне рабочых і сялян, Камзолкін зрабіў некалькі накідаў і найбольш падыходзячы для эмблемы — крыж накрыж серп і молат намалюваў на палотнішчы. Такім чынам на сцягах і палотнішчах Зама-скварэцкага раёна Масквы з'явілася эмблема «Серп і молат».

Гэты малюнак стаў асноўнай дэталлю савецкага герба, зацверджанага У. І. Леніным.

ВОСЬМАЕ ДЗІВА СВЕТУ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.).

— Мінутым летам, прыгадвае гаспадар, — да мяне родны дзядзька прыязджаў са Старобіншчыны. Цікаўны чалавек. Кажэ, да Берліна дайшоў, аўтограф ягоны на рэйхстагу. Еўропу абмераў жыватам, а вось тутакі быць не давялося. Братаву магілу наведваў, блукаў па наваколлі, да вулкана Цяці пешаком дайшоў, гэта пад сорок кіламетраў. Край цудоўны, — гаварыў Максім Яновіч захоплены. — Хоць на Беларусь і не падобны.

ЛЕПШЫ ЛЕКАР — КУРЫЛЫ

Так сцвярджае Вераніка Зыгмантовіч, якая прыехала на астравы з Гродна.

— Грошы мяне не цікавяць, уявіце сабе, не маю! Галоўнае — здароўе! На Курыхах пяты год, таму і паправілася. Што там Сочи, Крым хвалены! Палову жыцця ад радыкуліту пакутавала, у суставах знаходзілі адкладанне солей. Я ж яшчэ не старая, сорок не споўнілася. Падахвоцілі мяне, паехала. Мой Міхась на пад'ём дужа лёгкі. Адно гукні, сабраўся і на Курылы. Знаёмыя пасмейваліся: на рамантыку пацягнула! І хай сабе, пацягнула!

На Курыхах я працую бухгалтарам на рыбным заводзе, зарабляю добра, але паўтараю, грошы мяне мала цікавяць. Кладу капейку ў ашчадную касу і лячуся. Як выхадны дзень надыходзіць, мы і пайшлі. Шэсць кіламетраў цікавай дарогі. Рака Мендзялееўка чаго варта! Тут прырода, як знарок, усе дзівосы сабрала. Вулканы, фумарольныя крыніцы, расліннасць — увесь батанічны атлас. Крынічныя вадаскіды, мыс Галавіна — унікальная з'ява. Уявіце, скальныя пальцы з вады цікуюць!

Вылечылася я, аж самой не верыцца! Суставы не ломіць, адчуваю сябе выдатна. Знаёмыя, калі ў Гродна прыязджаю, не пазнаюць, памаладзела, кажуць, стройная стала. Што і кажаць, Курылы — восьмае дзіва свету.

— І не думайце, што жывём у лесе, свету божага не бачым, — апыраджае маё наступнае пытанне жанчына. — Вольны час па хвілінах раскіданы. Пачакайце, ага, рэпетыцыя хору, секцыя кветаводаў... Ружы збіраемса вырасціць. А турысцкая група, а кнігалюбы, аматары бегу? Фэстываль песні чакаецца, на Сахалін запрасілі нас. У Камсамольск-на-Амуры збіраемса, дэкада самадзейнасці адбудзецца.

Пры развітанні жанчына весела дадала:

— А як сустрэнецца вам той, хто ад радыкуліта пакутуе, прысылайце да нас — выганім хваробу.

КУРЫЛЬЦЫ — НАРОД ЦЯРПЛІВЫ

Жывучы тут, чакаць навучыцца. Часам па месяцу з-за надвор'я чакаюць самалёта. Альбо збіраюцца ў госці на дзень, а зноў жа надвор'е сапсуецца, паўмесяца пройдзе. Цярпліва чакаюць і вестачку з дому, карабля з нялёгкага рэйса...

Месяцамі выглядаюць у пахмурным небе ласкавае сонейка, трымаюць надзею на ўдалую рыбную прамысловку, з хваляваннем краюць свежую газету, часам уроняць слязу над лістом ад матулі.

Роўненскі дарог тут няма. Жыццё залежыць і ад выбрыкаў мора, і ад нябеснай канцылярыі, і ад выпадку. Бывае і тыдзень, а зноў жа надвор'е сапсуецца, паўмесяца пройдзе. Цярпліва чакаюць і вестачку з дому, карабля з нялёгкага рэйса...

Месяцамі выглядаюць у пахмурным небе ласкавае сонейка, трымаюць надзею на ўдалую рыбную прамысловку, з хваляваннем краюць свежую газету, часам уроняць слязу над лістом ад матулі.

— Пяць гадоў таму выбраўся на Курылы. Мяне, калі па шчырасці, байкі рыбацкія прывабілі. Толькі паслухайце. Рыба ідзе — вада кіпіць. Звяры брыдуць — лес шуміць! Мядзведзьяў столькі, цёмна робіцца, як аўчынамі востраў засланы. Дрэвы растуць, да неба дакранаюцца. Акіян раздзецца — зямля пераварочваецца. На скалу ўзбярэшся — птушай станеш.

Мы сядзім каля фумарольнага возера. Наўкола незвычайная цішыня. У дваццаці кроках бязьвісця спежка, адзіная ў наваколлі нітачка ад людзей і да людзей. Віталь Катлубай,

мажны, саракавасьмігадовы дзяцок, у штармоўцы і, вядома ж, са стрэльбай. Смяецца, далей працягвае сваё апавяданне:

— Наслухаўся баек, плонуў на ўсё, узлў ды паехаў. Я ж працаваў у Магілёве шафёрам, на бартавіку. І паляванне любіў, але што стану на Курыхах паліўнічым, ляснічым — не спадзяваўся. Уцягнуўся і, трэба ж, кінуў машыну.

— Няверы! Едзьце на Курылы, убачыце ўсе дзівосы. ...Перабіраю фотаздымкі, а іх тысячы, за дзень мо і не перагледзіш. На кожным куточак адметны, прыгожы, непаўторны, твар цікавага чалавека, вясёлага, памяркоўнага, раздумлівага, а мо й бесклапотнага, на тое і жыццё нашае, з усімі непаўторнымі адценнямі.

Вячаслаў ДУБІНКА.

НА ЗДЫМКАХ: на Курыхах пануюць два колеры — блакітны і зялёны, вада і шчодрая расліннасць. Бамбукавыя зараснікі прысці без нажа і сякеры вельмі цяжка; каменныя пальцы — сляды дзейнасці вулканаў.

Фота аўтара.

ПОРТ АЛІМПІЙСКІЯ УЗНАГАРОДЫ

Прэзідэнт Міжнароднага алімпійскага камітэта Антоніо Самаранч наведваў Савецкі Саюз. У час свайго візиту ён уручыў вышэйшыя ўзнагароды МАК. Алімпійскія ордэны атрымалі гімнастка Алена Мухіна і Людміла Туршчыца, трохразова алімпійская чэмпіёнка па фігурнаму катанню Ірына Радніна.

Гэтых узнагарод савецкія спартсменкі ўдастоены за вялікі ўклад у развіццё алімпійскага руху, мужнасць і высокую спартыўную дасягненні.

ХАКЕЙНЫ СПЕКТАКЛЬ

Выдатным хакейным спектаклем назвалі спецыялісты прайшоўшы ў Маскве міжнародны хакейны турнір на прыз газеты «Известия».

Пяць каманд вялі барацьбу за ганаровы трафей. Пераможцам стала зборная СССР, якая ў рашаючым матчы выйграла ў спартсменаў Чэхаславакіі — 9:4.

Вось у якім парадку размясціліся каманды пасля заключных гульняў: 1. СССР, 2. Фінляндыя, 3. Чэхаславакія, 4. Швецыя, 5. ФРГ.

РЭКОРДНЫ САЛЮТ АСІЛКАЎ

Напярэдадні 60-годдзя ўтварэння СССР у Маскве прайшлі спаборніцтвы штангістаў на Кубак краіны.

Выдатна выступалі спартсмены на памосце Палаца спорту «Ізмайлава». Пяць сусветных, некалькі ўсесаюзных рэкордаў устанавілі яны на гэтых спаборніцтвах.

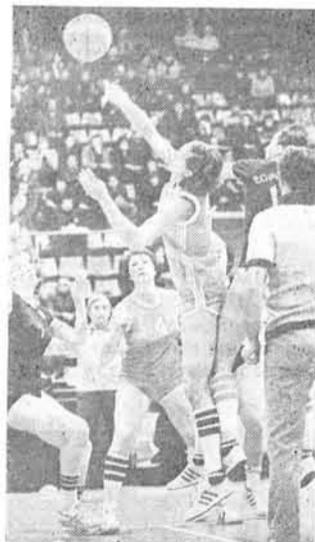
Адным з саўладальнікаў іх стаў беларускі асілак алімпійскі чэмпіён Леанід Тараненка. Выступаючы ў катэгорыі да 110 кілаграмаў, ён пакараў у рыўку штангу вагой 196 кілаграмаў, а затым устанавіў яшчэ адзін сусветны рэкорд і ў двухбор'і — 435 кілаграмаў.

У асобных практыкаваннях і двухбор'і залатога, сярэбраных і бронзавых медалёў дамагліся віцэчэмпіён А. Сталароў, мінчанін Р. Дзю і штангіст з Гродна А. Курловіч.

ДАМОЎ — З ПЕРАМОГАЙ

У перапынку першынства краіны па хакею сярод каманд першай лігі мінскае «Дынама» прыняло ўдзел у міжнародным турніры, які прайшоў у ГДР.

Беларускія спартсмены перамаглі 23-разовага чэмпіёна ГДР дынамаўцаў Вайсвасара — 6:2, клуб ГКС (Катовіцэ, ПНР) — 15:2 і занялі першае месца.

Баскетбалісты мінскага «Гарызонт» — дэбютанткі вышэйшай лігі. Але гэта ніколі не перашкаджае ім удала выступаць у першынстве краіны.

Вось адзін толькі факт. Беларускія баскетбалісты двойчы перамаглі леташняга сярэбранага прызёра чэмпіяната СССР — каманду «Спартак» (Маскоўская вобласць) з лікам 78:77 і 77:69.

НА ЗДЫМКУ: момант сустрэчы першага круга, якая адбылася ў Мінску, паміж падмаскоўнымі і беларускімі баскетбалістамі.

Фота Г. СЯМЁНАВА.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

ЮБІЛЕЙНАЯ СЕРЫЯ

Міністэрства сувязі СССР выпусціла серыю марак у гонар 60-годдзя ўтварэння СССР. Адкрываецца яна паштовай мініяцюрай, на якой адлюстраваны Вялікі тэатр Саюза ССР, дзе праходзілі пасяджэнні І Усесаюзнага з'езда Саветаў і народная маніфестацыя побач з тэатрам. На гэтым з'ездзе была прынята Дэкларацыя і Дагавор аб утварэнні СССР. На марцы лозунг «Няхай жыве брацкая дружба і непарушнае адзінства народаў СССР!»

Другая мініяцюра прысвечана індустрыялізацыі краіны, калектывізацыі сельскай гаспадаркі і культурнай рэвалюцыі ў першай п'яцігодцы.

Подзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне і разгрому фашызму, вызваленню народаў Еўропы ад гітлераўскага прыгнёту прысвечана наступная марка серыі. На ёй паказаны вядомы плакат мастака І. Таідзе «Радзіма-маці кліча» і на яго фоне — помнік савецкаму воіну-вызваліцелю ў берлінскім Трэтаў-парку.

Наступны знак паштовай аплаты паказвае поспехі пасляваеннага развіцця краіны, умацаванне яе тэхнічнай і эканамічнай магутнасці, далейшае развіццё сацыялістычнай дэмакратыі, адлюстроўвае такія падзеі, як прыняцце новай Канстытуцыі СССР.

Л. КОЛАСАЎ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 2263